
БАНКОВА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ – РЕГУЛАТОРНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ЕМПИРИЧНИ СВИДЕТЕЛСТВА

Докторант Кристи Маринова¹

*Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов,
катедра „Финанси и кредит“*

Резюме: Банковата несъстоятелност е специфична материя от съвременния банков капиталов мениджмънт, която поражда перманентна потребност както от доразвитие на регулаторната уредба, така и от въвеждане на нови методи и средства за превенция и ранна диагностика. На тази основа за обект на изследването се определя банковата несъстоятелност. Предметът на разработката фокусира върху регулаторните предизвикателства и емпиричните свидетелства за кредитни институции, поставени в процедура на банкова несъстоятелност. Тезата на изследването се свързва с твърдението, че банковата несъстоятелност е кризисно явление в банковата практика, чието теоретично моделиране, регулаторно управление и емпирично изследване формира потребност от перманентно усъвършенстване на нормативната уредба и надзорните правомощия на централния банков институт. Целта на изследването е да проследи в критичен план еволюцията в регулаторната рамка при управление на банковата несъстоятелност на фона на емпирични свидетелства от българската банкова практика.

Ключови думи: банкова несъстоятелност, КТБ.

JEL: G21, G33.

Банковата несъстоятелност е специфична материя от съвременния банков капиталов мениджмънт, която поражда перманентна потребност както от доразвитие на регулаторната уредба, така и от въвеждане на нови методи и средства за превенция и ранна диагностика. На тази основа за **обект** на изследването се определя банковата несъсто-

¹ E-mail: kristimarinova@abv.bg

ятелност. **Предметът** на разработката фокусира върху регулаторните предизвикателства и емпиричните свидетелства за кредитни институции, поставени в процедура на банкова несъстоятелност.

Тезата на изследването се свързва с твърдението, че банковата несъстоятелност е кризисно явление в банковата практика, чието теоретично моделиране, регулаторно управление и емпирично изследване формира потребност от перманентно усъвършенстване на нормативната уредба и надзорните правомощия на централния банков институт. **Целта** на изследването е да проследи в критичен план еволюцията в регулаторната рамка при управление на банковата несъстоятелност на фона на емпирични свидетелства от българската банкова практика.

В структурен план изследването е структурирано в три части – в първа част се засяга проблемът за връзката между банковата система и банковата несъстоятелност. Втората част е с фокус механизмите за реакция при банкова несъстоятелност, неплатежоспособност и банкрут. Третата част е с акцент върху емпиричните аспекти на банковата несъстоятелност на КТБ от гл. точка на генезиса, възникналите проблеми за банковата система на България и взетите от регулаторните органи решения.

1. Банкова система и банкова несъстоятелност

Банковата система е ключов компонент от националната и глобалната икономика. Нейната класическа конструкция е йерархично изградена на двузвене принцип, като водеща е ролята на основния национален банков институт: Централната банка. В нейните регулаторни правомощия е „...да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията ... „ (вж. чл. 2 (1) от ЗБНБ). Допълнително, в Закона за БНБ, е вменен ангажиментът „...да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защита интересите на вложителите.“ (вж. чл. 2(6) от ЗБНБ). В конкретика регулаторната функция на централния банков институт намира проявление и в определянето „...с наредба задължителните минимални резерви, които банките са длъжни да поддържат при нея, метода за изчисляването им, както и условията и случаите за плащане на лихва върху тях; както и утвърждаването „... с наредба други условия и изисквания за поддържане стабилността на кредитната система.“ (вж. чл. 41 (1), т. 1 и 2 от ЗБНБ). В правомощията на УС на БНБ е вменено както правото за издаване на лицензи на банки, така и правото на отказ от издаване и отнемане на вече из-

дадени лицензи (вж. чл. 16, т. 15 от ЗБНБ). С особена тежест в регулаторната уредба и практика е и правомощието на УС на БНБ за вземане решение за поставяне на банки под особен надзор по ред и при условия, които подлежат на определяне в ЗКИ (вж. чл. 16, т. 15 от ЗБНБ).

В много отношения така изведеният кратък преглед на устройството на банковата система и нейните основни регулаторни правомощия потвърждават наличието на воля в законодателя да йерархира, субординира и нотифицира звената в банковата система по начин, гарантиращ запазване стабилността на самата система. Самата структура на управление на БНБ дава много широки правомощия на банковия надзор, който фактически превръща разписаната отговорност с постоянен информационен поток от отчети, указания, регулации, мерки и действия в посока запазване стабилността в банковата система. При всички обстоятелства обаче, банковата система в своето фундаментално ниво – кредитните институции – може да се окаже обект на неблагоприятно стечение на обстоятелства с външен, макроикономически характер, или обстоятелства със зловреден, вътрешноуправленски характер или на комбинация от посочените две неблагоприятни влияния. Когато е налице такава ситуация или комбинация от неблагоприятни влияния, банковата система може да се окаже, че е поставена под натиск на стабилността, като звената, поели непремерени рискове, се окажат с такъв обем „токсични активи“, който да „зарази“ каскадно цялата система поради ефекта на взаимна свързаност чрез кредити и депозити на кредитните институции.

Подобна „интоксикация“ изисква прилагане на комплекс от мерки, подробно разписани в Закона за банковата несъстоятелност, които водят до временно или постоянно делицензиране на „токсичната“ кредитна институция, вкл. и до назначаване на нов мениджмънт от квестори до синдици. Този етап от жизнения цикъл на банковата институция поражда две алтернативи: оздравяване чрез мерки и програма за подкрепа; или перманентно прекратяване съществуването на съответната кредитна институция.² Търговските банки обаче не са юридически лица с ограничено влияние и намеса в икономическия живот и паричнокредитния оборот в дадена икономика. Те са и международни оператори в платежните системи. В пасива на техните баланси има хиляди депозанти, респ. вложители³, които срещу доверието за сигурност и възвръщаемост привеж-

² Заб. В изследването се приемат за еквиваленти понятията „кредитна институция“ (КИ) и „търговски банки“ (ТБ).

³ Заб. В изследването под вложител се разбира определеното по нормативен път в ЗГВБ, както следва: „...лице, което има право съгласно приложимите законови и договорни условия да получи паричните средства по банкова сметка или кредитните

дат в действие спестовната функция на парите. Статутът на вложител се придобива при депозиране на средства на влог⁴ в ТБ.

Интересите на клиентите – кредитополучатели, от своя страна, могат да бъдат силно увредени поради активиране в случай на банковата несъстоятелност на клаузата по договора за кредит на „предсрочна изискуемост“. Банковата несъстоятелност може да намери проявление в две ситуации:

- Първата е свързана със съпоставка между всичко, което банката притежава (нейните активи), и всичко, което банката дължи (нейните пасиви). В случай на отрицателно покритие на пасивите с активи се констатира банкова несъстоятелност. Тази несъстоятелност се установява по счетоводен път на база съпоставка по документи на стойностите на активите и пасивите. Когато тази несъстоятелност е потвърдена с решение на компетентния съд, се преминава към процедура на банков банкрут.

- Във втората ситуация има наличие на позитивна стойност при съпоставка на банковите активи, спрямо банковите пасиви, но при невъзможност на банката да посрещне обслужването на своите текущи плащания се установява несъстоятелност на паричния поток или липса на банкова ликвидност. Така банката може да бъде поставена под угрозата на каскадно нарастване на претенциите на вложителите за изтегляне на ресурс за сметка на отпускани със съответен времеви лаг операции в актива. Обичайно това води до искане от банковия мениджмънт за ликвидна подкрепа от страна на ЦБ, което може да бъде одобрено, но може да бъде отхвърлено. При липса на одобрение за ликвидна подкрепа ЦБ може да пристъпи към третиране на банката като „токсична“ компонента в банковата система, която трябва да бъде временно делицензирана до преценка от упълномощени лица (квестори) на нейното действително състояние: активи, пасиви, имущество и капитал.

В терминологичен план за целите на разработката, ние дефинираме за **банкова несъстоятелност** процедура по управление (чрез назначени по определен ред лица – квестори или синдици) на банка след потвърдено от компетентен съд решение на УС на ЦБ за отнемане на

салда, произтичащи от временните положения в резултат на обичайни банкови сделки.“ (§1, т. 3 от Преходните разпоредби на ЗГВБ).

⁴ Заб. В изследването под „влог“ се разбира определеното по нормативен път в ЗГВБ, както следва: „Влог“ са парични средства по банкова сметка независимо от нейния вид, открита на името на едно или повече лица, или кредитни салда, произтичащи от временни положения в резултат на обичайни банкови сделки, които парични средства или кредитни салда банката е длъжна да плати обратно на вложителя съгласно приложимите законови и договорни условия.“ (§1, т. 1 от Преходните разпоредби на ЗГВБ).

лиценза за банкова дейност, вкл. описаното в чл. 13 (1) от ЗБНБ, което решение се инициира при строго нормативно разписани обстоятелства, уточнени в чл. 36 (2)⁵ от ЗКИ, преминава през етап на управление на балансовите позиции (вземанията и задълженията) и имуществото и приключва с решение на съда по несъстоятелността при изплащане на задълженията, или изчерпване на масата на несъстоятелността (чл. 105 (1) от ЗБН), което включва и съдебно постановяване на заличаването на банката от търговския регистър.

Паралелно, в рамките на изследването, се следва виждането, че *банковият синдик* е особена и качествено нова форма на изява на институционализиран мениджър на банкова институция (в процедура на банкова несъстоятелност), чиито ефективни действия, навременни решения и превантивни инициативи с правораздавателен и регулаторен характер пряко водят до защита патримониума на банката в несъстоятелност, чието осребряване формира ресурс за възстановяване средствата във ФГВБ.

Самата банкова система се основава върху строги правила за финансова отчетност. „Целта на тези отчети е въвеждането на рамка за финансово отчитане, която се основава на Международните счетоводни стандарти и Международните стандарти за финансови отчети (МСС/МСФО), приети от Европейската комисия, съгласно Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 19 юли 2002 г.⁶“ Постигането на сравнимост между позициите в актива, пасива, дохода и паричния поток на поднадзорните лица – търговските банки – е фактически основната и водеща цел на БНБ с въвеждането и задължителното прилагане на стандартизирана рамка за отчитане. Нещо повече, в своята цялост рамката за структуриране на позициите в баланса, отчета за приходите и разходите и отчета за паричния поток отговаря на философията на базелските регулаторни стандарти и е предмостие към прилагане на стандарта БАЗЕЛ II и бъдещо въвеждане на стандарта БАЗЕЛ III като ефективен отговор и противодействие на факторите, провокирали глобалната финансова криза от 2008 г. На тази основа регулаторните стандарти за балансовите позиции, дохода и паричния поток в търговските банки са основа за изграждане на методика за анализ и оценка на платежоспособността.

⁵ Заб. Българската народна банка задължително отнема издадения лиценз на банка поради неплатежоспособност, когато собственият капитал е отрицателна величина и не са изпълнени условията за реструктуриране по чл. 51, ал. 1 от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници.

⁶ Вж. <http://www.bnb.bg/BankSupervision/BSSDFinancialReports/index.htm>

2. Механизми за реакция при банкова несъстоятелност, неплатежоспособност и банкрут

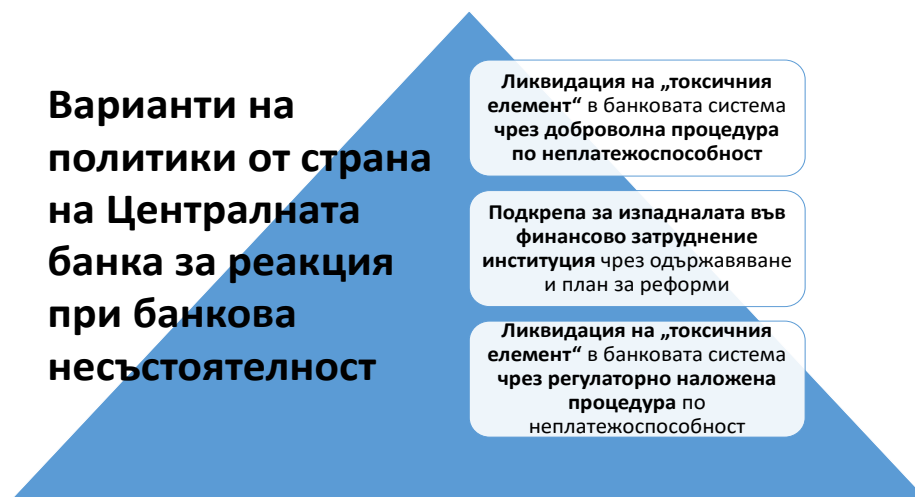
В актива на баланса са кредитоискателите и кредитополучателите, които от своя страна ползват набраните в пасива ресурси под формата на кредити с различно предназначение (Захариев & други, 2015). Това са практически два типа клиенти, всеки със свои интереси и законова защита. Ключовата разлика обаче между двата типа клиенти е, че по законодателен път интересите на депозантите са защитени чрез Закона за защита на влоговете в банките чрез институцията Фонд за гарантиране на влоговете в банките. Мащабът на гаранция е лимитиран за България до 196 000 лв. (чл. 4 от ЗГВБ), като е използвана формулировката „на едно лице в една банка“. Ролята на фонда е да „... изплаща задължения на съответната банка към нейни вложители до гарантираните размери, когато БНБ е отнела издадената лицензия за банкова дейност“ (чл. 23 от ЗГВБ) на дадена ТБ. Също така, при наличие на претенция за размер на влога над горния лимит се прилага следното правило: „За вземанията си над полученото от фонда вложителите се удовлетворяват от имуществото на банката в съответствие с действащото законодателство.“ (чл. 23 (10) от ЗГВБ). Интересите на клиентите – кредитополучатели, от своя страна могат да бъдат силно увредени поради активиране в случай на банковата несъстоятелност на клаузата по договора за кредит на „предсрочна изискуемост“.

В изследвания на (Hannan & Henweck, 1988), (Hainz, 2005); (Lastra, Northern Rock, UK bank insolvency and cross-border bank insolvency, 2008); (Strobel, Bank insolvency risk and Z-score measures with unimodal returns, 2011) (Campbell, 2006) са развити съвременни виждания за управлението на кризи в кредитната система при банкова несъстоятелност. Тези изследвания дават широк спектър от приложими в международен план политики за управление на кризи в кредитната система при банкова несъстоятелност, вкл.:

- **Ликвидация на „токсичния елемент“** в банковата система по примера на „Лемън Брадърс“ в САЩ от 15.09.2008 г. **чрез доброволна процедура по неплатежоспособност**, заявена от мениджмънта на банката пред съответния регулаторен орган. Подобна ликвидация определено оказва „каскаден“ ефект върху множество други финансови институции по правилото „колкото по-голяма, толкова по-мощно негативно влияние“ (Johnson & Mamun, 2012);

- **Подкрепа за изпадналата във финансово затруднение институция** чрез одържавяване и план за реформи по примера на Northern Rock във Великобритания от 2007–2008 г. (Lastra R. , 2008) и гръцките банки от гръцката дългова криза след 2010 г. (Vogiazas & Alexiou, 2013).

- Ликвидация на „токсичния елемент“ в банковата система по примера на „КТБ“ чрез регулаторно наложена процедура по неплатежоспособност (вж. Фигура 1).

Фигура 1. Алтернативни политики за управление на банковата несъстоятелност

Посочените три групи политики имат своите плюсове и минуси, вкл. в контекста на доктрината „too big to fail“ или „ТВТФ“. За тази доктрина има свидетелства за научни изследвания много преди последните негативни свидетелства от 21 век, (Pettway, 1980); (Hannan & Henweck, 1988). В по-ново изследване от 2017 г. (Kazandzhieva-Yordanova, 2017) се потвърждава, че доктрината ТВТФ има негативни последици и това налага „предприемане на мерки за ограничаване намесата на държавата при неплатежоспособност на системно-важни банки“, като „...в ЕС такива мерки са предприети най-вече при надзора на системно-важните банки, изискванията за капитал, възможностите на банката да поемат загуби с вътрешни ресурси и да гарантират депозитите“ на вложителите. Авторът изследва еволюцията на схемите за гарантиране на депозитите с паралелен анализ на нейното въздействие върху доктрината ТВТФ и доказва, че развитието на депозитното застраховане има противоречиво въздействие върху доктрината ТВТФ. В по-ново изследване от 2011 г. обаче се търси и връзката между структурата на кредитния портфейл и риска от неплатежоспособност (Rahman A. A., 2011); (Tsai, 2010). Изследване за икономиките в преход (Hainz, 2005) потвърждава пряката връзка между банковата несъстоятелност и решенията на фирмите за нови инвестиции, осигурявани с кредитни ресурси. (Campbell, 2006) от своя страна проучва ефекта за връзката между банковата несъстоятел-

ност и поведението на депозантите в банкови влогове, като извежда аргументи в посока приоритетност на оздравяването (втората систематизирана по-горе политика) вместо директна процедура за несъстоятелност.

3. Действия на БНБ при банкова несъстоятелност на Корпоративна търговска банка

На 06.11.2014 г. на база постановки в Закона за кредитните институции и Закона за Българската народна банка Управителният съвет на БНБ отнема лиценза за извършване на банкова дейност на „Корпоративна търговска банка“ АД. Това е една от системните банки за българската банкова система. Решението в резюме има следните четири опорни пункта:

Първо. УС на БНБ отнема лиценз за извършване на банкова дейност, издаден със съответни разпореждания, допълван и актуализиран със съответни Заповеди на управителя на БНБ.

Второ. На основание Закона за банковата несъстоятелност стартира процедура по подаване искане до компетентния съд, с което да се открие производство по несъстоятелност на посочената банка.

Трето. На основание Закона за банковата несъстоятелност сезира Фонда за гарантиране на влоговете в банките, което насрещно изисква извършване на действия, водещи до назначаване на синдик на банката в несъстоятелност.

Четвърто. На основание Закона за кредитните институции, до решение на Фонда за гарантиране на влоговете в банките за назначаването на синдик пролонгира правомощията на по-рано назначените квесторите на банката.

В мотивите на взетото решение е указано, че „...С Решение № 73 от 20.06.2014 г. на Управителния съвет на БНБ КТБ е поставена под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност за срок от три месеца, като са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения на банката, ограничена е дейността на банката, като ѝ е забранено да извършва всички дейности съгласно банковия ѝ лиценз, отстранени са от длъжност членовете на Управителния и на Надзорния съвет и са лишени от право на глас акционерите, притежаващи пряко или косвено повече от 10 на сто от акциите с право на глас.

Паралелно с инициращото решение за поставяне под специален надзор на банката е възложена одитна проверка на нейните активи, която да се осъществи от три отделни и необвързани одиторски екипа. Тази частична по своя характер проверка оценява кредитния и инвестиционния портфейл на банката. Обхватът на проверката е за състоянието и качеството на 95.4 % от кредитния и на 99.1 % от инвестиционния портфейл на банката, вкл. и частичен анализ на пасивите на банката. Тази

проверка установява, че в група кредитополучатели е концентрирано усвояване на кредити с общ размер от 3.5 млрд. лв. или 65% от общия кредитен портфейл. Подобна концентрация е индикация за регулаторния орган за мащаби на поет кредитен риск. Тази констатация позволява да се направи извод за наличие на достатъчно индикации за поет кредитен риск, надвишаващ многократно регулаторно установените граници.

С последващо Решение от 31 юли 2014 г. Управителният съвет на БНБ приема Доклад за текущото състояние на КТБ, внесен от квесторите на банката, и възлага на одиторските фирми цялостна оценка на активите на КТБ със срок на обследването до 20.10.2014 г. С последващо решение от 16 септември 2014 г. БНБ пролонгира до 29.11.2014 г. срока на режима на специален надзор за КТБ. При анализа от страна на одиторите са отчетени известните към 30.06.2014 г. експозиции в актива и поетите банкови гаранции с ефект до 30.09.2014 г., които по одиторска преценка имат съществен характер за анализа.

Балансова позиция по извадка	Стойност според регистрите на банката към 30.06.2014 г.	Стойност според регистрите на банката към 30.09.2014 г.	Необходима обезценка на база на извършения анализ и оценка
	<i>млн. лв.</i>	<i>млн. лв.</i>	<i>млн. лв.</i>
Предоставени кредити на нефинансови институции и други клиенти (кредитен портфейл)	5 301	5 335	-4 057
Инвестиции на разположение за продажба (инвестиционен портфейл)	380	376	-144
Ценни книжа (инвестиции), държани за търгуване (портфейл за търгуване)	11	9	0
Други активи	353	141	-3
Имоти, собственост на банката	60	59	-18
Инвестиция в ТБ Виктория	5	5	0
Обща сума	6 109	5 925	-4 222

Източник: БНБ.

Заклучението на одиторските фирми е с мащаби, които формират

неочаквана за експерти и общественост сума за обезценка на активи на КТБ в общ размер на 4,222 млрд. лева, което се равнява на 5,14% от БВП на България за 2014 г.

Инспектори на БНБ от управление „Банков надзор“ извършват проверка в документацията на банката, която е организирана в три етапа:

Първи етап – установяване изрядност на кредитните досиета, които са били обект на преглед по време на последната регистрирана надзорна инспекция (на база данни към 31.03.2013 г.) и сравнение със съдържанието на същите към дата 30.05.2014 г.

Втори етап – оценка на качеството на администриране на кредитните досиета за кредити, отпуснати след 31.03.2013 г., както и кредитни сделки, непопадащи в извадката на прегледаните такива от последната надзорна инспекция, проведена по данни към 31.03.2013 г., но включени в извадката на трите одиторски фирми, извършващи прегледа на активите.

Трети етап – проследяване на паричните потоци, които водят до усвояването на средствата по тях и обслужването им; установяване на „линии“ на вероятна свързаност на кредитополучателите от кредитния портфейл на банката; обследване произхода на средствата, осигуряващи ресурсно процедурите по увеличението на акционерния капитал, вкл. и емисията на други инструменти с капиталов характер, осигуряващи счетоводно капиталовата адекватност на банката.

Докладът от инспекцията позволява да се направи заключение, че „контролните и ръководните органи на банката са прилагали порочни банкови и бизнес практики, като са представяли неверни и подвеждащи финансови и надзорни отчети“.

От представените на 4.11.2014 г. финансови и надзорни отчети на КТБ към 30.09.2014 г. Управителният съвет на Българската народна банка установява отрицателна стойност на собствения капитал на КТБ в размер на минус 3,745 млрд. лв., както и липса на съответствие спрямо капиталовите изисквания по реда на Регламент (ЕС) № 575/2013. За банката са аналитично установени:

- съотношения на базовия собствен капитал от първи ред (-188.03 %);
- съотношение на капитала от първи ред (-188.03 %); и
- съотношение на капиталовата адекватност (-180.18 %).

Паралелно с посочените действия на БНБ и надзорните органи се развива динамичен процес на сключване на договори за цесии. Квесторите на банката установяват, че след датата на поставянето на банката под специален надзор до 31.10.2014 г. включително са прехвърлени взе-

мания по договори за цесия на обща стойност 1 183 714 хил. лева, а величината на волеизявленията за прихващане е в размер на 779 055 хил. лева. Ефектът от прилагане на тези цесии и прихващания върху счетоводните отчети на банката коригира нейния финансов резултат към 30.09.2014 г. с плюс 161 468 хил. лева, което не покрива ресурсния дефицит и не компенсира вече остойностения като отрицателна величина размер на собствения капитал на банката. Всички това е достатъчно основание, по реда на Закона за кредитните институции Българската народна банка да стартира процедурата за задължително отнемане на издадения лиценз на банката поради неплатежоспособност, категорично оценявайки, че нейният собствен капитал е отрицателна величина.

* * *

Управлението на осъществяваната от банките дейност изисква от тях детайлно и задълбочено познаване на технологията на банковото кредитиране и изучаване влиянието на различните фактори, въздействащи върху това, за да бъдат дейностите им печеливши и да се предпазят от загуби. Независимо от това, българската финансова система отчете сериозен трус в периода 2014–2015 год., породен от поставянето под особен надзор на една от водещите системни банки – Корпоративна търговска банка. В публично оповестен окончателен доклад на Синдиците на банката от 23.9.2015 г. в рамките на 575 стр. бе дадено подробно описание за констатирания в КТБ разрыв между принципи на кредитната политика и капиталов мениджмънт. Очевидният разрыв в тези принципи превърна една наглед добре функционираща и експанзираща ТБ в „лош“ пример за неспазване на регулаторните стандарти за капиталова адекватност и активиране на процедура по банкова несъстоятелност.

Цитирана и използвана литература

- Campbell, A. (2006). Bank insolvency and the interests of creditors. *Journal of Banking regulation*, 7(1-2), 133-144.
- Hainz, C. (2005). Effects of bank insolvency on corporate incentives in transition economies. *Economics of Transition*, 3(2), 261-286.
- Hannan, T. H., & Henweck, G. A. (1988, May). Bank insolvency risk and the market for large certificates of deposit. *Journal of Money, Credit and Banking*, 20(2), 203-211.
- Johnson, M., & Mamun, A. (2012). The Failure of Lehmon Brothers and its impact on other financial institutions. *Applied Financial Economics*, 375-385.

- Lastra, R. (2008). Northern Rock, UK Bank Insolvency and Cross-border Bank Insolvency. *Journal of Banking Regulation*, 165-186.
- Lastra, R. M. (2008). Northern Rock, UK bank insolvency and cross-border bank insolvency. *Journal of Banking Regulation*, 9(3), 165-186.
- Strobel, F. (2011). Bank insolvency risk and Z-score measures with unimodal returns. *Applied Economics Letters*, 18(17), 1683-1685. doi:10.1080/13504851
- Vogiazas, S., & Alexiou, C. (2013). Liquidity and the business cycle: empirical evidence from the Greek banking sector. *Economic Annals*, 109-120.
- Захариев, А. & други. (2015). *Управление на капиталите (теория и практика)*. В. Търново: ФАБЕР.

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXXI, КНИГА 2 – 2018

СЪДЪРЖАНИЕ

Вера Пиримова, Петър Пешев

Сравнителни предимства и конкурентоспособност
на българския износ / 3

Петя Василева

Актуални предизвикателства пред офшорния бизнес / 34

Корнелия Филипова

Обезщетенията за безработица в България и техният потенциал за
превенция на бедността / 46

Кристи Маринова

Банкова несъстоятелност – регулаторни предизвикателства и емпирични
свидетелства / 63

Тамари Поладашвил

Болонският процес и пригодността за заетост от гледна точка на
студентите (по примера на България) / 75

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
Проф. д-р Георги Иванов – зам. главен редактор
Проф. д-р Йордан Василев
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Румен Лазаров
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Анатолий Асенов
Доц. д-р Пресияна Ненкова

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р ик.н. Михаил А. Ескиндаров – Ректор на Финансовия университет при Правителството на Руската федерация – федерална държавна образователна институция за професионално образование, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. Лестър Лойд-Ризън – Директор на Центъра по международен бизнес към Международното бизнес училище Ашкрофт, Кембридж, Великобритания
Проф. Кен О’Нийл – Ръководител на катедра по предприемачество и развитие на малкия бизнес към Департамента по маркетинг, предприемачество и стратегии на Университет Ълстер, Северна Ирландия
Проф. Ричард Торп – Бизнес школа на Университета Лийдс, професор по развитие на управлението, зам.-директор на Киурт институт, Лийдс, Великобритания
Проф. д-р ик.н. Андрей Крисоватий – Тернополски национален икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Григоре Белостечник – Ректор на Молдовската академия за икономически изследвания, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Йон Кукуй – Президент на Сената на Университета Валахия – гр. Търговище, Румъния, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Михаил Ив. Зверяков – Ректор на Одеския държавен икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Олена Непочатенко – Ректор на Умански национален аграрен университет (Украйна)
Проф. д-р ик.н. Дмитрий Лукьяненко – Първи зам.-ректор по научно-педагогическа и научна работа, Киевски национален икономически университет „Вадим Гетман” (Украйна)

Екип за техническо обслужване:

Анка Танева – стилев редактор
Ст. преп. Елка Узунова – координатор и ръководител на екипа
Ст. преп. Даниела Стоилова – превод на английски език
Ст. преп. Румяна Денева – превод на английски език
Ст. преп. Маргарита Михайлова – превод на английски език
Ст. преп. Иванка Борисова – превод на английски език
Ст. преп. Венцислав Диков – стилев редактор на английски език

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъров” 2

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор

☎ (+359) 889 882 298

Деяна Веселинова – технически секретар

☎ (+359) 631 66 309, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg

Албена Александрова – компютърен дизайн на българския език на списанието

Благовеста Борисова – компютърен дизайн на английския език на списанието

☎ (+359) 882 552 516, e-mail: a.aleksandrova@uni-svishtov.bg, b.borisova@uni-svishtov.bg

© Академично издателство „Ценов” – Свищов

© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

ISSN 0323-9004

Народностопански архив

Свищов, година LXXI, книга 2 - 2018

**Сравнителни предимства
и конкурентоспособност на българския износ**

**Актуални предизвикателства пред офшорния
бизнес**

**Обезщетенията за безработица в България
и техният потенциал за превенция на бедността**

**Банкова несъстоятелност – регулаторни
предизвикателства и емпирични свидетелства**

**Болонският процес и пригодността за заетост
от гледна точка на студентите (по примера
на България)**

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

СВИЩОВ

Изисквания при депозиране на статии за сп. „Народностопански архив“

1. Обем: статии от 12 до 25 страници;

2. Депозиране на материалите: на хартиен носител и в електронен вид като приложен файл на E-mail: NSArhiv@uni-svishtov.bg

3. Технически изисквания:

- изпълнение Word 2003 (минимум);
- размер на страницата – А4, 29-31 реда и 60-65 знака на ред;
- разстояние между редовете 1,5 lines (At least 22 pt);
- шрифт – Times New Roman 14 pt;
- полета – Top - 2.54 cm; Bottom - 2.54 cm; Left - 3.17 cm; Right - 3.17 cm;
- номерация на страницата – долу вдясно;
- текст под линия – размер 10 pt;
- графики и фигури – Word 2003 или Power Point.

4. Оформление:

- наименование на статията, име на автора, академична длъжност, научна степен – шрифт Times New Roman, 14 pt, с големи букви Bold – центрирано;

- наименование и адрес на местоработата; телефони за контакти и E-mail;

- резюме на български език в обем до 15 реда; ключови думи – от 3 до 5;

- **JEL** класификация на публикациите с икономически характер (<http://ideas.repec.org/j/index.html>);

- основен текст (изложение);

- таблиците, графиките и фигурите се вграждат софтуерно в текста (да позволяват езикова корекция и превод на английски). Цифрите и текстът вътре в тях се изписват с шрифт Times New Roman 12 pt;

- формулите се създават с Equation Editor;

5. Правилата за цитиране под линия: При цитиране да се спазват изискванията на **БДС 17377-96 Библиографско цитиране**, поместени тук: <http://www.uni-svishtov.bg/dialog/Bibl.%20Citirane.pdf>.

Всеки автор носи отговорност за отстояваните идеи, съдържанието и техническото оформление на своя текст.

6. Ръкописите на нехабилитирани преподаватели се придружават от препис на протокол от катедрата, обсъдила и предложила научната разработка за публикуване.

Авторите на публикуваните материали на страниците на списание „Народностопански архив“ носят отговорност за тяхната автентичност.

От Редакционния съвет

www.uni-svishtov.bg/NSArhiv